

Skogsmården.

Skogsmården som tillhör vesslesläktet är ett mycket rovgirigt djur som lever uteslutande av kött och animalisk föda. Hans mästa och lättfångade byte är Ekorren men tager även annat småvilt. Hare, kaniner fågel m.m. Han angriper även djur som äro större än han själv. Jag har sett platsen i spårsnö där han har tagit tjäderhönan på grenarna i trädet om natten men under kampen mellan dem måste följa med till marken och där har dödsstriden utkämpats å ett ganska stort område innan tjäderhönan gett upp och blivit liggande. Efter slutad måltid så hade han burit det överblivna köttet rätt långt, cirka 200 meter och gömt det i en ekorrlya i ett träd. Han är mycket väl orienterad i marken och går vid sådana tillfällen rakt fram till stället där han gömmer sitt rov. Han vet på förhand var ekorrlyan finns.

En dag då det var kommet gacker spårsnö om natten fick jag se ett nytt mårdspår som jag började följa. Efter spårstämplarna att döma var det en ungmård eller en mindre hona och de äro värst att följa emedan de springa nästan uteslutande i träden. Men jag förföljde spåren och kom till en mindre granpark ganska nära bebyggelse och inägor. Där hade han tagit 3 st. ekorrar på morgonen. Den första han tagit hade han sprungit bort med $1\frac{1}{2}$ kilometer till en större skog och gått i rak sträck till en risig gran och gömt den ekorren i en där befintlig gammal ekorrlya. Därefter gick han tillbaka och tog den andra ekorren, men nu hade han hittat en lya att gömma den uti. Den tredje ekorren han tog den hade han suttit på en sten som var snö på och ötit upp en del av den, men resten av den tog han med sig mot storskogen, det syntes i snön där han hoppat att bakdelen fanns kvar för svansen av ekorren hade slängt märken i snön vid varje hopp han tagit. Han hade gömt sig och bytet i en större skärv med stora stenblock. Då jag var ensam kunde jag ingenting göra och han var fri den gången. När man jagar mård i spårsnö behöver

man vara två jägare tillsammans antingen mården befinner sig i ett stenskärv eller i en ekorrlya å ett träd. Om dagen ligger mården stilla antingen i ett träd där ekorrlyan får vara sovplats eller också i mindre gryt, stenkummel eller dylikt. Om kvällen börjar han sin jakt eller vandring och håller på tills dagen börjar bli ljus då han åter ligger stilla. Hans mesta och lättaste fångst är ekorren men vid brist på ekorre tager han vad han förmår. När det blir brist på föda vandrar han ut till andra platser isynnerhet hannarna vandra långa sträckor. Honorerna äro mera stationära. Av de 27 st. mårdar jag själv skjutit var det endast 7 honor och 20 hannar. Jag tog ^{pläsen} av 7 mårdar en vinter varav jag själv skjutit de 5 st. men av dessa 7 st. var det endast 2 honor. Därav kunde man ju draga den slutsatsen att det föds flera hannar än honor, men jag själv tror att hannarna bliva mera utsatta för fångst än honorerna, därför att dessa vandra mera från trakt till trakt. Under dessa vandringar så springer han mycket å marken och vid spår- snö upptäckes han därför mera än honorerna som hålla sig mera stilla å sitt område och där nästan uteslutande använder träden vid sina fångst- utflykter. Mårdens mesta och lättaste byta är ekorren. Ekorren sover ju om natten i sin lya och först bittida om morgonen lämnar han lyan och söker sig mat. Mården jagar om natten och troligen tar han en del ekorrar redan innan de hinner fly från sitt näste. Men om ekorren ~~kann~~ ~~hannar~~ börja fly undan i träden så är mården större och kraftigare, tar längre skutt och hinner på honom ganska fort. När ekorren ej hinner undan så i sista sekunden kastar han sig i marken, men mården kastar sig ~~rytt~~ efter och med några språng har han honom i munnen. Jag har gjort många iakttagelser där mården fångat ekorren å marken efter det att ekorren tvingats lämna träden. Men jag har även iaktagit hur ekorren har kunnat klara sig för mården ändå att förföljelsen varat mycket länge. Första gången jag uppmärksammade det väckte det min förvåning och jag kunde först efter mycket begrundande komma till resultatet.

Jag gick efter ett mårdepår och kom i en stor skog till en plats vid en kärrkant där det stoð en grov fur med kort stam och stora grenar långt ner mot marken. Runt stammen vid marken var en tilltrampad väg omkring $\frac{1}{2}$ meter bred en riktig isgata runt furen. Mossa och barkflagor från furen och grenarna tätt spridda å snön omkring. Det syntes tydligt att såväl stammen som grenarna att de voro slitna av påverkan från levande varelser. Jag har ju icke sett en sådan strid men jag har sett där ekorren leker med en annan ekorre hur han kan hoppa runt stammen å trädet där en annan ekorre befinner sig och ser uppåt när den andre är i färd nerför trädet, då springer den förste å andra sidan av trädet rakt upp och när den andre återigen springer upp så springer den förste ner igen. Så föreställer jag mig att striden mellan ekorren och mården gått till. Mården har å sina fötter klor som katten kan fort springa upp i trädet och likaså fort hoppa från gren till gren. Men ekorren har en annan fotställning. Han kan springa både upp och ner å stammen och dessutom springa runt å stammen kasta sig mycket kvickt bakom stammen och upp och ner alltså som det behövs. När mården är upp i trädet sitter eller hoppar ekorren nere å marken vid roten av trädet, därför har snön förvandlats till isgata. När mården gör språnget ner till ekorren kastar sig denna bakom stammen och upp igen och så kan förföljelsen fortsätta men om ekorren tänker att fly undan å marken eller i träden så är han genast fångad. Men det tycks en sådan ekorre förstå och jag har inte sett att mården kunnat fånga ekorren vid ett sådant träd, fastän jag sett många sådana stridsplatser. Däremot har jag sett att ekorren blivit fångad vid ett sådant träd om det varit djup snö och denna ej hunnit bliva tilltrampad fort nog. Ekorren har hindrats i sina rörelser av den djupa snön och ej förmått kasta sig fort nog bakom stammen. Ett kännetecken på att det finns mård i jaktmarkerna är att det är ont om ekorre i de stora skogarna och tvärtom om det är gott om ekorre. Mårdens kött förtäres ej av hunder eller katter. Jag såg vid en rävla med ungar att räven tagit en stor fullbuxen mård

och burit till ungarna vid lyan men han var lämnad orörd. Rävungarna ville inte spisa honom.

För att låta läsaren härav få en inblick uti att det kan vara både lätt att fånga en mård men även svårt och förenat med stor en- vishet en annan gång så vill jag berätta om fånsten av min första mård och även om den sista mården.

Det var kommet ny snö om natten och var vackert spårsnö men jag hade inte tid att jaga den dagen. Jag måste gå och uträtta ett ärende om morgonen rätt långt till en person boende i skogen. Bössan lämnades hemma för jag måste komma fort hem när jag skulle bevista ett sammanträde senare på dagen. Under min gång på bortvägen fick jag syn på ett mårdspår men hade ej tid med det. När jag hade uträttat ärendet och gick hem kunde jag ej låta bli att följa spåret en stund. Mården hade gått över en sjö på isen där det på andra sidan sjön var en större skog av fur och gran. Så snart mården kommit in i granskoge hade han genast tagit en ekorre och suttit och ätit upp ekorren. Ekorrsvansen finnes i regel kvar vid en sådan slaktplats. Efter slutad måltid hade mården gått till en mindre gran och gått upp i den. När jag såg upp i granen såg jag en stor ekorrlya uppe i den, troligen samma lya som ekorren legat uti. Jag hade ingen bössa med sig och lämnade mårdspåret och lyan och gick hem men jag tänkte på mården hela dagen. När jag kom hem på eftermiddagen från sammanträdet fick jag en yngre bror med mig och kommo strax före mörkt till trädet med ekorrlyan. Självt intog jag skjutställning och min bror slog till stammen av trädet med en medhavd yxa. Mården skuttade från lyan och ställde sig på en gren för att upptäcka vad som var å färde. Skottet smäll och mården ramlade död ner på marken. Detta lättköpta byte lockade mig att fortsätta jaga mård, men så lättfångad som denna mård blev det inte fler gånger. Jag kunde få gå i flera dagar och spåra och leta och ändå inte kunna hitta dem. En och annan gång lyckades det ju också men envis fick man vara.

Min sista mård.

Det kom vacker spårnö en dag och dagen efter skulle jag och en ung gosse som hade nyss fått bössa och varit med mig på jakt även efter mård och kände spårstämplarna å såväl räv som mård. Den dagen var bestämd för rävjakt för jag hade en god rävhund. När vi gick ut om morgonen valdes olika vägar och trakter för var och en för att kunna undersöka om vi hade räv inringad i markerna varefter vi skulle träffas å förut bestämd plats. När vi träffades så hade han en räv ingången i ringen och jag hade ingen utgången. Men dessutom hade han sett ett mårdspår efter en stor mård och då han beskrev platsen så sade jag att då vill jag försöka mården först, kanske att vi även kan senare få rasta räven. Vi vände tillbaka tog an mårdspåret och började följa det. Där vi började var det inte någon stor eller hög skog men blandskog av björk och barr och rätt mycket gran varför jag väntade att mården snart skulle hava stannat men den gången räknade jag fel. Mården var troligen kommen från de stora kronoskogarna i Å socken där han gjort en visit och nu var han på vandring tillbaka till sin hemtrakt. Han hade under vandringen sökt ekorre och mat men detta var vid tiden från förra världskrigets slut och ekorrskinnen var dyra varför ekorren var nära totalt försvunnen dels av jägare och dels av mård så att jag kunde inte förstå att han hittat något rov. Första tiden spårade och ringade vi väl noggrant och sakta men efter hand förstod jag att han var på vandring och sen tog vi det fortare. Mården hade gått mest på marken varför det gick fortare att förfölja. Han hade vandrat från öster mot väster och mot slutet närmade vi oss hemmet och gossen blev trött och ville sluta men jag övertalade honom att fortsätta, vi började komma på kända trakter där jag skjutit mård förut och strax före skymningen voro vi i storskog med höga stammar och där försvann vårt mårdspår. Jag sade till kamraten nu har vi honom nog här i denna skog men det blir inte lätt att hitta honom i dessa höga träd. Jag bad kamraten se efter ekorrlyor men vara tyst och försiktig. Självt gick jag och såg efter vid ett sten-skärv som jag kände till men där hade han ej varit. När jag kom till-

baka visade kamraten mig en ganska stor ekorrliya högt uppe i en stor gran och det var i närheten av där spåret slutade. Jag bad gossen försöka slå i stammen av trädet med någon gren eller ännu bättre med en stor säm men det fanns ej någon sådan varför han slog med en trädgren men på grund av trädets höjd och grovlek verkade det ingenting varför jag bad honom komma och se mot lyan så skulle jag försöka slå i trädet. Jag letade upp en torr avbruten mindre al som jag bröt kull så jag fick rötterna med som klubba tog bra sväng och slog i trädet. Men då for mården ut och tog ett språng direkt ut i luften och åkte ner på marken i en stor båge i luften. Jag tänkte mig inte att mården skulle kasta sig direkt mot marken från en sådan höjd så min bössa hade jag katt ifrån mig vid ett träd och gossen stod illa till från mårdens hopp han sköt efter mården på marken men det var buskar och tuvor som hindrade sikten och mården springer fort som en kanin så det blev bom. Mården sprang direkt till stenskärv och försvann inunder större block. Nu var det snart mörkt och vi kunde inget göra annat än gå hem. För att börja på nytt dagen därpå. Vi hade nu förföljt spåret om alla vinklar och krokar uppmätts minst 10 kilometer och skulle mården sedan fortsätta åt samma håll så kommo vi över på bolagsmarker varför jag telefonerade till skogvaktaren och talade om vår jakt och frågade om han ville vara med och fortsätta. Skogvaktaren och jag brukade jaga räv tillsammans. Men han hade inte tid den gången. Hans principaler skulle ut och jaga hare hos honom men jag fick fortsätta och fick jag skjuta mården så kunde jag gå fram till dem och visa mården, det trodde han de skulle tycka bra om. Morgonen därpå fortsatte vi. Mården hade fortsatt i väster, gått nästan utslutande på marken och efter ett par kilometers vandring såg jag att han gått upp i en mindre gran, i granen var en ekorrliya men några ekorrspår från eller till granen fanns ej men mården hade hämtat en där gömd ekorre och fortsatt till ett stenröse med skärv i marken och där försvunnit i marken. Min rävhund var med och markerade var mården var. Han låg djupt ner i stenskärvet. Vi för-

sökte skrämman ut honom men han låg stilla och vi kunde inte göra något. Jag måste vara hemma kl. 1.00 em och lämnade kamraten att vakta en halv timma ifall mården vill giva sig iväg när det blev tyst, men det kom ingen mård. Dagen efter fortsatte vi och då hade mården lämnat stengrytet och fortsatt i väster. Vi nämmade oss mörrumsån och då tänkt jag, nu skall han väl sluta att gå i väster för ån var inte isbelagd utan ^(m)ramöppen och är rätt bred. Vid ån var en del barrträd och ekorrlor så vi omringade området och trodde vi hade den där, men när vi såg efter så hade han först undersökt kanten av ån och till sist hoppat ut på stenar i vattnet och när han inte kom längre så hade han från sista stenen hoppat direkt i strömmen. Det var ganska god fart på vattnet där han hoppat i och omkring 40 meter brett öppet vatten. Det hade jag inte tänkt mig att ett så litet djur som mården och därtill ett djur som ej använder sig av vatten eller sankmark utan istället är en trädhoppare skulle helt frivilligt kasta sig i rinnande ström och ta sig över ån. Jag sade nu till kamraten, nu har han gjort sig fri från oss och nu behöver vi inte tänka på honom heller. Vi vände hem och så tänkte jag att den mårdjakten var slutad. Om kvällen samma dag fick jag ett telefonsamtal från en hemmansägare i K. socken och något jägare, han grälade lite smått för att jag inte kommit till honom och jagat räv som jag lovat göra när det blev spårnö. Nu hade det ju varit spårnö i flera dagar och han hade gått och väntat mig. Han hade till och med haft räv inringad ett par dagar. Jag svarade att jag har haft annat som hindrat men om han ville så kunde jag komma i morgon. Ja det kunde jag få om jag ville men nu var det inga utsikter för spårnöen han legat läbge och det är ju värre att spåra och den bästa tiden gått förlorad. Jag tänkte på mården, för det var just på hans marker som mården simmat över till och bestämde att jag skulle komma i morgon och jaga räv. Mårdjakten teg jag med. Nu började jag planlägga jakten för morgondagen. Själv skulle jag gå ner till stationen och resa med första tåg till H. station och hämta min grythund, en tax, som vore bra att

ha med sig för det var gott om skärv och rävgryt på de marker vi skulle jaga och därefter skulle jag vandra vägarna väster om ån till gården där vi skulle träffas och då kunde jag under tiden se efter om mården vandrat väster ut. Även kunde jag hava nytta av att iakttaga rävspåren. Den unde jägaren skulle taga sin bössa och rävnunden och gå direkt till gården där den nye jaktvärden var hemma och där invänta mig. När jag kom fram så träffades vi redan i skogen, de hade gått att möta mig och då omtalade den nye jaktvärden att de sett ett rävspår som var gått i natt för det var inte där i går. Men min jaktkamrat sade att det var mårdsåret, men det motsade värden, det är ett rävspår och inte något annat. Vi gick dit och där stod spåret efter mården så klart och tydligt. Jag förstod då att en så gammal jägare som denne inte kunde iakttaga om det var räv eller mård som hoppat i snön. Mården hittade vi rätt snart i ett stenröse. Taxen som var lös började skälla vid röset men mården kunde förflytta sig i skärvet men stannade in under trädrötter och efter att ägaren gått hem efter järnspett för att driva ut honom så skulle vi att taga honom denna gången. Själv brukade jag hava ett skott tillreds i ena pipan med ett fåtal hagel för att inte trasa sönder skinnet på nära håll. Vid dylika tillfällen brukar mården om det är en äldre hane komma fram, fräsa till ~~kaxxunns~~ och spotta åt hunden. Dett gjorde han också men då jag inte visste vilket hål han ville visa sig uti och så var jag rädd att skjuta hunden. Mården springer fram i ett hål spottar och fräser till mycket skarpt men försvinner ögonblickligen igen. Andra gången han kom fram var jag beredd, ~~skot-~~ tet small och den mårdejakten var slut. Mården var en stor gammal hane han hade fått skada i ena framfoten, det felade riktiga klot å den, det var därför han var ej så mån om att springa från träd till träd som de flesta mårdar gör. Detta var den fjärde dagen å rad, nu var vi i en annan socken och om spårlopan hade kunnat uppmäts så skulle den varit omkring 20 kilometer.

Detta var min sista mård för mården blev fridlyst en lång tid och först på senare tid är den tillåten i januari månad. Mården är

ett vackert kvickt djur med dyr päls varför han inte bör utrotas, men om han får föröka sig mycket så gör han skada å annat småvilt. Han är mycket rovgirig och jagar, biter ihjäl och gömmer på lager så länge jaktlusten varar. Han behövs för att hålla ekorren inom behövliga gränser. Vore inte mården skulle ekorren föröka sig allt för mycket till skada för skogen.